

MEDIA VIESTINTÄ

KULTTUURIN JA YHTEISKUNNAN TUTKIMUKSEN LEHTI

3 | 2020

Avoimuuden anti ja haasteet Media & viestintä -lehden näkökulmasta

Auli Harju (toimitussihteeri@mediaviestinta.fi)

<https://journal.fi/mediaviestinta>

Tietoa lehdestä

- Kustantaja Media ja viestintätieteellinen seura Mevi ry (<https://mediaviestinta.fi/>)
- Aiemmin nimellä Tiedotustutkimus (1978–2008)
- Tänä vuonna 43. vuosikerta
- Ilmestyy neljä kertaa vuodessa
- Vapaasti luettavissa verkossa <https://journal.fi/mediaviestinta>
- Jufo-luokituksen tasolla 2 vuodesta 2019
- Päätoimittajat Laura Ahva (TAU) ja Jenni Mäenpää (HY)
- Päätoimittajien ja toimitussihteerin toimikausi 2–3 vuotta
- Toimituskunnassa 13 jäsentä, seitsemästä eri yliopistosta

Virstanpylväät

- 2009 digitointia mietittiin
- 2013 viimeinen Journalismikritiikin vuosikirja
- 2014 open access -verkkojulkaisuksi
- 2017 Journal.fi-sivustolle
- 2018 40-vuotisjuhlavuosi: kaikki aineistot digitoituna verkossa
- 2019 Jufo-luokituksen nousu
- 2019 viimeinen painettu vuosikirja
- 2020 -> vain digitaalisena julkaisuna

Rinnakkaistallentaminen

- Media & viestinnän aineistoja koskee avoimen julkaisemisen lisenssi tiedelehdille, eli CC-BY-NC (Nimeä-EiKaupallinen). Tämä tarkoittaa, että digitoituja aineistoja saa levittää sekä käyttää ei-kaupalliseen tarkoitukseen, jos nimeää alkuperäisen lähteen. Tieteellisiä tekstejä koskevat lisäksi normaalit tieteellisen lainaamisen käytännöt.
- Tekijällä on oikeus rinnakkaisjulkaista teos internetissä omilla internetsivuillaan / tallentaa se yleisölle avoimeen digitaaliseen arkistoon heti julkaisun jälkeen. Rinnakkaistallennettu julkaisu on mahdollisuuksien mukaan linkitettävä Media & viestinnän verkkolehteen.

Tie avoimeen julkaisemiseen: perustelut

- Seuran ja lehden yleisempänä tiedepoliittisena linjauksena oli, että tutkimustiedon tulee olla avoimesti kenen tahansa saatavissa
- Avoimen julkaisemiseen siirtyminen oli osa isompaa lehden uudistamis- ja kehittämisprosessia
- Avoimena julkaisuna lehti voisi palvella parhaiten lukijoita ja kirjoittajia sekä laajentaa lukijakuntaa
- Avoimuus on yksi keino lisätä vetovoimaa: lehti huomataan
- OJS: toimiva tekniikka avoimen julkaisuun oli olemassa ja vieläpä ilmaiseksi

Tie avoimeen julkaisemiseen: keskustelua

- Keskustelua käytiin pitkään ennen siirtymää
- Pohdittiin tilausmalleja netissä, embargoja, eri julkaisualustoja
- ”Mitä me sitten tarjoamme jäsenmaksua vastaan?”
- Kirjastojen tilaukset olivat myös merkittävä osa seuran taloutta, joten niistäkin haluttiin pitää kiinni painattamalla printtilehteä
- Avoimen julkaisemisen tekninen helppous oli yksi ratkaiseva tekijä
- Avoimuuteen kannustivat myös institutionaaliset puitteet, esim. TSV:n tuki edellyttää julkaisun avoimuutta

Nykytilanne

- Lehden lukijakunta laajentunut huomattavasti avoimen julkaisemisen myötä
- Artikkeleiden latausmäärä Journal.fi-palvelusta 75 378 (v. 2019)
- Jufo-luokituksen nosto on lisännyt lehteen tarjottavien artikkelikäsikirjoitusten määrää
- Artikkeleiden hylkäysprosentti noin 17%
- Helsingin Sanomain Säätiön Tiedettä suomeksi! –palkinto syksyllä 2020
- Suomen tiedekustantajien liiton apuraha Media & viestinnälle ja yhdeksälle muulle tiedelehdelle kotimaisten tiedelehtien toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön (päätös 20.11.2020)

Kun valtaosalta median ja viestinnän alan tutkijoista edellytetään kansainvälistä julkaisemista, kotimaiset akateemiset lehdet jäävät väkisinkin toisen asemaan. Toivoisin, että kansainvälistymisestä huolimatta kotimaisen tieteellisen lehden verkosta vapaasti ladattavia artikkeleita käytettäisiin nykyistä enemmän opetukseen, tutkimustiedon etsintään ja ylipäätään sivistymiseen.

Iiris Ruoho (päätoimittaja 2003–2004 ja 2013–2015)

Ruoho, I. (2018). Tilaa oppialakeskusteluille. *Media & viestintä*, 41:2.

<https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/73047>

Haasteet

- Painetulla lehdellä merkitystä osalle lukijoista (kysely vuosikirjan tulevaisuudesta Mevin jäsenille joulukuussa 2019): selailu, sellaistenkin juttujen äärelle löytäminen, joita ei varta vasten etsi, lukijayhteisö lehden äärellä
- Lehden tilausmaksu vs. tieteellisen yhdistyksen jäsenyys: jäsenmäärä jo pitkään ollut laskussa, mutta printin poistuminen ja avoin saatavuus vauhdittavat jäsenkatoa. Jäsenmaksuilla julkaistaan lehteä!
- Toimituksen resurssit tehdä kasvanutta lehteä tiukilla: avoin julkaiseminen vaatii tietoa ja ymmärrystä, työmäärän kasvu, toimitustyötä tehdään muiden töiden ohella
- Muiden juttutyyppeiden kuin vertaisarvioitujen artikkeleiden tarjonnan väheneminen

Uhkana on, että Media & viestinnästäkin tulee pelkkä julkaisualusta, jolla käyttäjän kannalta ei ole enää omaa luonnetta. Toisin sanoen lehteä ei enää seurata siksi, että se aikakaus- ja kulttuurilehtenä sitoo lukijansa juuri tiettyyn aikaan, paikkaan ja muiden lukijoiden kollektiiviin.

Tarmo Malmberg (pitkäaikainen toimituskunnan jäsen)

Malmberg, T. (2018). Media & viestintä aikakauslehtenä, tiedelehtenä ja kulttuurilehtenä 1978–2018. *Media & viestintä* 41:4, 325–337.

<https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/77464>

Netissä on nyt kaikkein luettavissa lehti, joka on merkittävä osa suomalaisen tieteen historiaa ja media- ja viestintätutkimuksen merkkipaalu. Itse olen pitänyt lehden kaikkien numeroiden viemistä nettiin kulttuuritekona.

Simo Pieniniemi (toimitussihteeri 2013–2015)
teki suurimman työn lehden open access -prosessissa ja lehden aiempien vuosikertojen digitoinnissa

<https://journal.fi/mediaviestinta>

<https://mediaviestinta.fi/>

Esityksen tekemisessä auttoivat:

Mikko Hautakangas (Mevi ry:n hallituksen jäsen 2009–)

Simo Pieniniemi (Media & viestinnän toimitussihteeri 2013–2015)

Niina Uusitalo (Media & viestinnän toimitussihteeri 2016–2018)

Eliisa Vainikka (Mevi ry:n sihteeri 2012–2015, puheenjohtaja 2016–2017)

Lähteenä myös lehden juhlavuoden 2018 muistelut:

<https://journal.fi/mediaviestinta/issue/view/5192>